Iceland Liechtenstein Norway grants

Jak uczyć o nowych technologiach?

Przewodnik dla wychowawców oraz nauczycieli usamodzielniającej się młodzieży

Izabela Marcinkowska, Michalina Wacław

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców".

Iceland Liechtenstein Norway grants

Publikacja została przygotowana przez zespół w składzie: Michalina Wacław, Izabela Marcinkowska.

Poradnik powstał w ramach projektu nr EOG/21/K4/W/0051 "FOSTER - Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich opiekunów" finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

Iceland Liechtenstein Norway grants

Spis treści:

Dlaczego powstał ten podręcznik? 4

1. Jak rozmawiać z nastolatkami o cyberbezpieczeństwie? 6

1.1. Wskazówki dla rodziców oraz opiekunów 9

1.2. Jak rozmawiać z nastolatkami o Internecie 10

2. Jak wybierać tematy rozmów? 11

2.1. Jak dobierać tematy? 12

2.2. Korzystanie z prawdopodobnych scenariuszy 15

3. Jak mówić o konsekwencjach działań w Internecie? 19

3.1. Dlaczego jest to ważne? 20

3.2. Dlaczego warto o tym rozmawiać? 22

4. Dlaczego warto? 25

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców".

Iceland Liechtenstein Norway grants

WSTĘP

Dlaczego powstał ten podręcznik?

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców".

W dzisiejszym cyfrowym świecie nastolatki, a także dzieci, korzystają z Internetu na co dzień, a według prognoz liczba spędzonych przez nich przed ekranem godzin będzie rosnąć. To odpowiedni moment, by porozmawiać z dziećmi i nastolatkami o cyberbezpieczeństwie.

Badanie przeprowadzone przez The Center for Parenting Education wykazało, że dzieci i nastolatki w wieku 8-28 lat spędzają około 44,5 godziny przed ekranami cyfrowymi każdego tygodnia[1]. Dzieci wcześnie zaczynają korzystać z Internetu, a zadaniem rodziców i opiekunów jest zapewnienie im bezpiecznego środowiska online.

Jednak rodzice i opiekunowie nie mogą tego dokonać sami. Dzieci muszą zostać włączone do dyskusji na temat tego, jak zachować bezpieczeństwo w Internecie, ponieważ, czy im się to podoba, czy nie, Internet może być niebezpiecznym miejscem. Nie można powiedzieć, że dostęp do Internetu nie jest ważny w edukacji dziecka. Sieć może pomóc dzieciom w odrabianiu prac domowych, zdobywaniu wiedzy i nauce języków. Istnieją jednak ciemne strony Internetu, które mogą zagrażać najmłodszym uczestnikom.

Właśnie dlatego powstał zestaw materiałów edukacyjnych w ramach projektu FOSTER, którego celem jest poprawa umiejętności życiowych dzieci i młodzieży. Niniejszy podręcznik stanowi zbiór wskazówek dotyczących używania tych materiałów oraz metod rozmowy z wychowankami na tematy związane z cyberbezpieczeństwem.

[1] "Talking to Kids About Cybersecurity." SafeSearchKids. Dostępne na: https://www.safesearchkids.com/the-importance-of-talking-to-kids-about-cybersecurity/#:~:text=The%20children%20need%20to%20be,a%20game%2Dchanger%20for%20education. [Dostęp: 23 czerwca 2023].

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców".

Iceland Liechtenstein Norway grants

ROZDZIAŁ 1.

Jak rozmawiać z nastolatkami o cyberbezpieczeństwie?

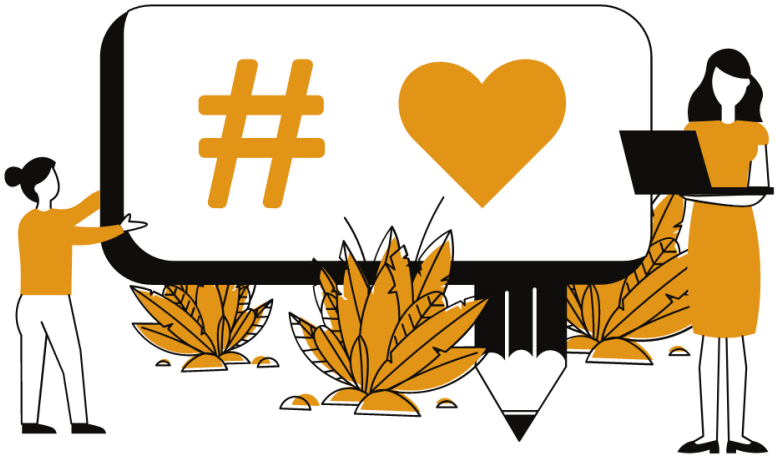

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców".

Dzieci i młodzież głównie korzystają z Internetu w celach rozrywkowych, poszukiwania informacji i komunikacji z innymi. Internet jest idealnym medium do realizacji tych celów. Ważne jest jednak, aby dzieci korzystały z sieci w bezpieczny sposób oraz świadomie.

Każde dziecko od najmłodszych lat uczy się od dorosłych podstawowych zasad bezpieczeństwa w życiu codziennym, takich jak nierozmawianie z nieznajomymi i rozglądanie się w obie strony przed przejściem przez ulicę. Nauczanie młodych ludzi bezpieczeństwa i prywatności w Internecie także zaczyna się od rodziców oraz opiekunów.

Internet to stały element życia każdego młodego człowieka i jest prawie niemożliwe, aby rodzice lub opiekunowie wiedzieli o wszystkich działaniach podpopiecznych w Internecie.

Elementem edukacji w zakresie cyberbezpieczeństwa nie powinno być monitorowanie wszystkiego przez rodziców, ale nauczenie nastolatków, jak być odpowiedzialnymi cyfrowymi obywatelami.

Zamiast zastraszać dzieci i młodzież zagrożeniami w Internecie lub zniechęcać ich do korzystania z sieci - co byłoby skazane na porażkę - naszym celem powinno być poruszanie tematu bezpieczeństwa w sieci w taki sposób, aby zwiększać ich świadomość i jednocześnie wyposażać ich w umiejętności i narzędzia do radzenia sobie z zagrożeniami. To obejmuje zarówno profilaktykę, jak i skuteczną reakcję w przypadku wystąpienia zagrożeń.

Należy pamiętać, że nawet najbardziej zaawansowana aplikacja zabezpieczająca nie zastąpi rozmów na temat potencjalnych zagrożeń cyfrowych, które mogą czyhać na młodych ludzi. O czym więc rozmawiać?

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

Opiekunowie powinni zachęcać dzieci i młodzież do informowania o podejrzanych zdarzeniach w sieci, takich jak częste i długie rozmowy z podejrzanymi nieznajomymi. Dzieci powinny nauczyć się także szacunku i ochrony danych prywatnych, zwłaszcza że czasami wystarczy jedno kliknięcie, aby przekazać nieznajomym osobom swoje dane osobowe. Ważne jest również sprawdzenie, czy dzieci nie podały obcym swojego adresu domowego lub numeru telefonu.

Niezwykle istotne jest, aby edukacja w zakresie bezpieczeństwa online nie ograniczała się do pojedynczej długiej rozmowy, podczas której opiekun przekaże wszystkie wskazówki i zasady dotyczące zachowania w Internecie. Powinna to być ciągła i powtarzalna inicjatywa. Istnieje możliwość, że dziecko natrafi na nieodpowiednie strony lub zainstaluje aplikacje z złośliwym oprogramowaniem. Jednak, gdy o tym poinformuje opiekunów, powinni być oni wyrozumiali i nie stosować surowych kar, zakazywać korzystania z komputera czy smartfona, lecz zwiększyć kontrolę nad urządzeniem. W ten sposób zwiększają się szanse, że gdy dziecko napotka zagrożenie, od razu zwróci się do opiekuna, zamiast ukrywać sytuację do momentu, gdy stanie się zbyt poważna lub nawet niebezpieczna.

Dzieci i młodzież nieposiadające doświadczenia z osobami o niepewnych intencjach, mają inny sposób postrzegania rzeczywistości i interpretują świat jako pełen możliwości, a nie zagrożeń. Dlatego, jeśli coś wydaje się im interesujące lub atrakcyjne, podejdą do tego z zaufaniem, w przeciwieństwie do dorosłych, którzy często traktują takie sytuacje z podejrzliwością, uważając je za zbyt piękne, by mogły być prawdziwe. Biorąc pod uwagę te różnice w podejściach, zrozumiałe jest, że dzieci czasem podejmują działania, których nie podjęliby dorośli.

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

1.1. Wskazówki dla rodziców oraz opiekunów

Bądź szczery w kwestii zagrożeń

Bądź szczery ze swoimi podopiecznymi. Porozmawiaj z nimi o zagrożeniach, z jakimi mogą się spotkać w Internecie i dlaczego zachowanie prywatności ich danych osobowych jest tak ważne dla ich bezpieczeństwa.

Bądź na bieżąco

Bądź na bieżąco z nowymi sposobami zachowania bezpieczeństwa online, nowymi technologiami i sposobami zarządzania prywatnością. Możesz do tego wykorzystać materiały stworzone w ramach projektu FOSTER, które są dostępne darmowo w Internecie. Rozmawiaj o tym, czego się dowiedziałeś na temat cyberbezpieczeństwa ze swoimi podopiecznymi i regularnie angażuj ich w dzielenie się tym, co wiedzą o prywatności w Internecie.

Pozostań zaangażowany

Zwróć uwagę i poznaj strony internetowe, z których korzystają Twoi podopieczni. Internet można porównać do miasta w prawdziwym świecie, gdzie istnieją bardziej i mniej bezpieczne dzielnice. Świat online nie jest inny. Pomóż podopiecznym zidentyfikować bezpieczne i zaufane witryny i aplikacje. Zachęcaj ich do ostrożnego klikania, pobierania, publikowania i przesyłania treści.

Sprawdź, czy program lub strona jest odpowiednia

Klasyfikacja wiekowa gier, aplikacji, filmów i sieci społecznościowych jest dobrym przewodnikiem po tym, czy są one odpowiednie dla Twojego podopiecznego. Minimalny limit wieku wynosi 13 lat dla kilku serwisów społecznościowych, w tym Facebooka, Instagrama, Snapchata i TikToka.

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

Rozmawiaj o sieciach społecznościowych

Porozmawiaj z podopiecznymi o korzyściach i zagrożeniach związanych z sieciami społecznościowymi, zanim dołączą do jakichkolwiek witryn. Niech wiedzą, że wszystko, co przesyłają, e-mail lub wiadomość, może pozostać w sieci na zawsze. Pomóż im skonfigurować swój profil tak, aby mieli kontrolę nad tym, kto może komentować, wysyłać im wiadomości itp.

1.2. Jak rozmawiać z nastolatkami o internecie?

Poniżej znajduje się kilka przydatnych wskazówek.

- Poproś o pomoc w zrobieniu czegoś online i wykorzystaj to jako początek rozmowy.
- Upewnij się, że wiedzą, że mogą do ciebie przyjść, jeżeli coś, co widzieli w Internecie ich poruszy.
- Bądź wrażliwy na ich emocje i chwal ich, gdy dzielą się z Tobą swoimi doświadczeniami online.
- Upewnij się, że wiedzą, jak blokować obraźliwe komentarze i zgłaszać treści, które ich niepokoją.
- Jeśli Twój podopieczny przyjdzie do Ciebie z problemem, zachowaj spokój i słuchaj bez oceniania go.
- Zwalczaj presję rówieśników, wyjaśniając, że jeśli zostaną namówieni do zastraszania kogoś w Internecie lub wysyłania nieodpowiednich zdjęć, może to zostać zgłoszone do ich szkoły lub nawet policji.
- Naucz ich traktować innych tak, jak chcieliby być traktowani online i dawaj dobry przykład swoim własnym korzystaniem z Internetu.

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

Iceland Liechtenstein Norway grants

ROZDZIAŁ 2.

Jak wybierać tematy rozmów?

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców".

2.1. Jak dobierać tematy?

Wybór odpowiednich tematów rozmów na temat cyberbezpieczeństwa jest kluczowy w procesie edukacji dzieci i młodzieży. Istnieje wiele zagadnień związanych z bezpieczeństwem online, które dotykają różnych obszarów naszego życia.

Po pierwsze, istnieje zagrożenie związane z marnowaniem czasu i rozpraszaniem uwagi, które jest czasem określane jako "złodziej czasu". Jest to problem wynikający z nadmiernego korzystania z Internetu i mediów społecznościowych, które mogą pochłaniać naszą uwagę i czas, uniemożliwiając skupienie się na ważnych sprawach.

Po drugie, istnieje ryzyko zainfekowania naszych urządzeń szkodliwym oprogramowaniem, znanym jako malware. Malware może spowodować różne poważne konsekwencje, takie jak kradzież danych osobowych czy finansowych, naruszenie naszej reputacji i wiele innych niebezpiecznych sytuacji. Dlatego ważne jest, aby być świadomym zagrożeń związanych z malware i stosować odpowiednie zabezpieczenia, takie jak programy antywirusowe i firewall.

Kolejnym obszarem zagrożeń jest bezpieczeństwo finansowe. W Internecie istnieje wiele fałszywych stron internetowych, aukcji czy sklepów, które mogą prowadzić do kradzieży naszych pieniędzy. Dlatego musimy być ostrożni i uważni podczas dokonywania transakcji online, sprawdzając wiarygodność stron i unikając udostępniania poufnych danych finansowych.

Kradzież danych, wyłudzenia oraz podszywanie się w mediach społecznościowych czy czatach to kolejne zagrożenia. Często napastnicy wykorzystują naszą naiwność i brak ostrożności, aby uzyskać nasze dane osobowe lub wyłudzić pieniądze. W Internecie również spotykamy wiele fałszywych informacji, znanych jako "fake news", które mogą wprowadzać nas w błąd i wpływać na nasze decyzje. Ponadto, istnieje wiele treści

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

nieodpowiednich dla dzieci, promujących niebezpieczne postawy czy nawet treści szkodliwe dla zdrowia i życia.

Innymi zagrożeniami są także patostreaming, czyli internetowe transmisje na żywo z przemocą domową czy innymi niebezpiecznymi sytuacjami, pato challenge, które zachęcają do udziału w niebezpiecznych wyzwaniach, oraz binge watching, czyli nałogowe i kompulsywne oglądanie seriali przez długi czas. Wszystkie te zachowania mogą mieć negatywny wpływ na nasze zdrowie i życie.

Jedne z najpoważniejszych zagrożeń są seksting, czyli przekazywanie treści seksualnych przez internet, wysyłanie lub otrzymywanie nagich zdjęć (nudesy), pornografia, cyberprzemoc, uwodzenie dzieci (child-grooming) oraz pedofilia. Te zjawiska dotykają zarówno dzieci, młodzież, jak i dorosłych i mogą prowadzić do tragicznych konsekwencji zarówno dla jednostek, jak i dla rodzin.

Wszystkie te kwestie wymagają świadomości, ostrożności i odpowiednich środków ochrony. Ważne jest, aby być edukowanym na temat tych zagrożeń, stosować bezpieczne praktyki online i być świadomym konsekwencji, jakie mogą wynikać z nierozważnego zachowania w cyberprzestrzeni. Dodatkowo, ważne jest też komunikowanie się z rodziną, nauczycielami i innymi osobami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo, aby dzielić się wiedzą i doświadczeniem w celu ochrony siebie i innych przed zagrożeniami związanymi z cyberbezpieczeństwem.

Materiały stworzone w ramach projektu FOSTER poruszają niektóre z tych kwestii. Zostały one podzielone na następujące działy:

Cyfrowy ślad i tożsamość

Cyfrowy ślad odnosi się do informacji, które zostawiamy za sobą podczas korzystania z Internetu. Jest to ważne zagadnienie, które trzeba omówić

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

z dziećmi i młodzieżą. W rozmowach na ten temat warto poruszyć kwestie takie jak świadomość tego, że wszystko, co publikujemy online może mieć konsekwencje w przyszłości, ochrona danych osobowych, zarządzanie swoimi profilami w mediach społecznościowych kontrolowanie swoich zdjęć i informacji, oraz dbanie o swoją cyfrową tożsamość.

Prywatność i bezpieczeństwo

Rozmowa na temat prywatności i bezpieczeństwa online jest niezwykle istotna. Dzieci i młodzież powinny być świadome, jak chronić swoje dane osobowe i prywatne informacje. Tematy, które można poruszyć to korzystanie z silnych haseł, unikanie udostępniania prywatnych informacji, rozpoznawanie prób phishingu i oszustw online, oraz możliwe konsekwencje niewłaściwego zarządzania swoją prywatnością.

Relacje i komunikacja

W erze cyfrowej relacje i komunikacja odbywają się często przez Internet. Warto omówić z dziećmi i młodzieżą aspekty związane z bezpiecznym nawiązywaniem relacji online, rozpoznawaniem nieodpowiednich treści czy prób wykorzystania przez nieznajomych, oraz jakie zachowania online mogą być szkodliwe dla naszych relacji z innymi.

Mowa nienawiści i hejt

Omówienie mowy nienawiści i hejtu online jest ważne dla budowania zdrowej i szanującej się społeczności online. Dzieci i młodzież powinny zrozumieć, jak negatywne komentarze i zachowania online mogą wpływać na innych, jak rozpoznawać mowę nienawiści i hejt, oraz jakie są konsekwencje takich działań. Warto też poruszyć temat odpowiedzialnego korzystania z mediów społecznościowych i roli, jaką każdy z nas może odegrać w zwalczaniu mowy nienawiści online.

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

Zarządzanie finansami

W erze cyfrowej nie tylko dane osobowe są zagrożone, ale również nasze finanse. Omówienie zasad dotyczących bezpiecznych transakcji online, jak rozpoznawać oszustwa finansowe, jak chronić swoje dane bankowe i kartowe, oraz jakie są podstawowe zasady odpowiedzialnego korzystania z usług finansowych online, są niezwykle istotne dla dzieci i młodzieży, które mogą mieć dostęp do płatności elektronicznych i kont bankowych.

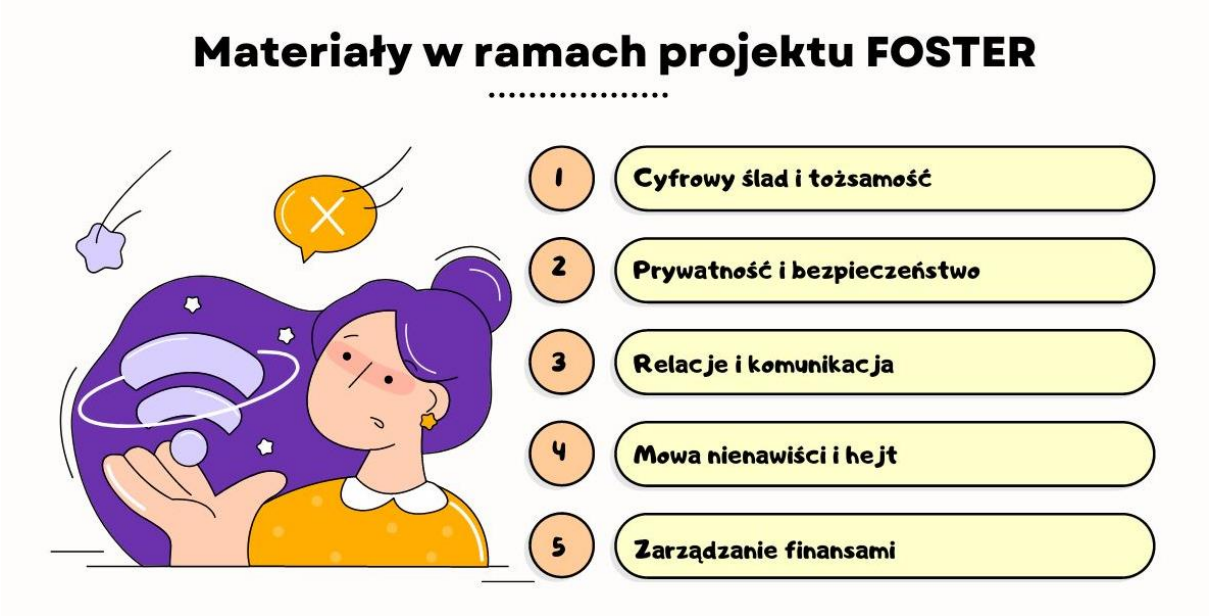

2.2. Korzystanie z prawdopodobnych scenariuszy.

Analiza konkretnych sytuacji z życia uczniów może dostarczyć nam cennych informacji na temat zagrożeń związanych z cyberbezpieczeństwem, a także pomoże zobrazować możliwe konsekwencje zachowań w rozmowach z podopiecznymi. Przyjrzyjmy się więc kilku sytuacjom, które odnoszą się do tematów poruszanych w ramach projektu FOSTER:

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców".

- cyfrowy ślad i tożsamość,
- prywatność i bezpieczeństwo,
- relacje i komunikacja,
- mowa nienawiści oraz
- zarządzanie finansami.

Cyfrowy ślad i tożsamość

Wyobraźmy sobie, że jeden z podopiecznych otrzymuje zaproszenie na imprezę od nieznajomej osoby poprzez komunikator internetowy. Zaintrygowany, postanawia przyjąć zaproszenie i udział w imprezie. Jednakże, okazuje się, że ta osoba nie była tym, za kogo się podawała, a całe wydarzenie było pułapką. Uczeń orientuje się, że zaproszenie było częścią oszustwa mającego na celu wykradzenie jego danych osobowych. To zdarzenie pokazuje, jak istotne jest dbanie o swoją tożsamość online i sprawdzanie autentyczności informacji oraz zaproszeń otrzymywanych przez Internet. Uczeń powinien być świadomy, że podejmowane działania w sieci pozostawiają ślady, które mogą mieć wpływ na jego bezpieczeństwo i reputację. Należy uczyć swoich podopiecznych, jak odpowiednio chronić swoje dane osobowe i rozpoznawać potencjalne zagrożenia związane z podszywaniem się pod inne osoby.

Prywatność i bezpieczeństwo

Przykładowo, jeden z podopiecznych korzysta z publicznej sieci Wi-Fi w kawiarni, aby połączyć się ze swoim kontem bankowym i dokonać przelewu. Niestety, nie zdaje sobie sprawy, że sieć ta jest niezabezpieczona, a jego dane mogą zostać przechwycone przez hakerów. W rezultacie, jego konto bankowe zostaje zhakowane, a pieniądze skradzione. Ten incydent pokazuje, jak istotne jest korzystanie z bezpiecznych sieci i dbanie o prywatność podczas przeprowadzania transakcji online. Podopieczni powinni być świadomi ryzyka

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

związanego z publicznymi sieciami Wi-Fi i stosować się do zasad bezpiecznego korzystania z Internetu, takich jak unikanie logowania się do kont bankowych na niezabezpieczonych sieciach.

Relacje i komunikacja

Zwróćmy uwagę na sytuację, w której nastolatek zostaje ofiarą cyberprzemocy. Na przykład, w mediach społecznościowych jest obiektem obraźliwych komentarzy i pogróżek ze strony innych uczniów. To prowadzi do pogorszenia jego samopoczucia i relacji z rówieśnikami. W takim przypadku ważne jest, aby młodzi ludzie mieli świadomość, że słowa mają moc i mogą zranić innych. Powinni być zachęcani do odpowiedzialnego korzystania z internetu, respektowania innych ludzi i nieuczestniczenia w cyberprzemocy. Podopieczni powinni wiedzieć, jak raportować takie zachowania i szukać wsparcia u dorosłych, którzy mogą pomóc w rozwiązaniu problemu.

Mowa nienawiści

Przykładowo, jeden z podopiecznych zostaje zaatakowany słownie w sieci przez grupę osób, które wyrażają nienawiść i negatywne komentarze na temat jego wyglądu, poglądów czy pochodzenia. Te obraźliwe wypowiedzi mogą prowadzić do poważnych konsekwencji emocjonalnych i psychologicznych dla ucznia. W takiej sytuacji ważne jest, aby młodzi ludzie mieli świadomość, że każda osoba zasługuje na szacunek i godność, bez względu na różnice czy uprzedzenia. Powinni być uczeni, jak odrzucać mowę nienawiści i promować pozytywne komunikowanie się w sieci. Warto również podkreślić, że w przypadku poważniejszych form mowy nienawiści, takich jak groźby czy nawoływanie do przemocy, należy zgłaszać takie zachowania odpowiednim instytucjom.

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

Zarządzanie finansami

Przykładowo, młodzi ludzie często spotykają się z reklamami zachęcającymi do zakupów online, oferującymi różne produkty i usługi. Jednakże, bez odpowiedniej wiedzy na temat bezpiecznych transakcji online, uczniowie mogą stać się łatwym celem dla oszustów. Mogą dokonywać zakupów na fałszywych stronach internetowych lub podawać swoje dane płatnicze osobom trzecim. To z kolei prowadzi do kradzieży danych finansowych i utraty pieniędzy. W tym kontekście ważne jest, aby podopieczni byli świadomi ryzyka związanego z zakupami online i wiedzieli, jak rozpoznawać bezpieczne strony internetowe oraz jak korzystać z bezpiecznych metod płatności. Należy edukować ich na temat podstawowych zasad zarządzania finansami online, takich jak tworzenie silnych haseł, regularne sprawdzanie rachunków bankowych i unikanie podejrzanych ofert.

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

Iceland Liechtenstein Norway grants

ROZDZIAŁ 3.

Jak mówić o konsekwencjach działań w Internecie?

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców".

3.1. Dlaczego jest to ważne?

Omawianie konsekwencji i skutków działań w cyberprzestrzeni jest niezwykle istotne w kontekście edukacji dotyczącej cyberbezpieczeństwa. Młodzi ludzie powinni być świadomi, że ich działania online mogą mieć poważne negatywne konsekwencje zarówno dla nich samych, jak i dla innych osób. Analiza negatywnych skutków działań online, takich jak cyberprzemoc czy utrata prywatności, pozwala podopiecznym zrozumieć, jakie są realne konsekwencje ich działań i jak unikać potencjalnych problemów.

Jednym z najważniejszych aspektów, który należy omówić, jest cyberprzemoc. Młodzi ludzie powinni być świadomi, że ich słowa i działania w sieci mogą ranić innych ludzi i prowadzić do poważnych konsekwencji emocjonalnych i psychologicznych. Cyberprzemoc może przybierać różne formy, takie jak wyśmiewanie, zastraszanie, rozpowszechnianie obraźliwych treści czy nękanie. Podopieczni powinni wiedzieć, że takie zachowania są nieakceptowalne i mogą prowadzić do trwałych szkód dla ofiary. Analiza konkretnych przypadków cyberprzemocy, zarówno na poziomie szkolnym, jak i społecznościowym, pozwala uczniom zobaczyć, jakie mogą być skutki ich działań i jakie emocje towarzyszą ofiarom cyberprzemocy. Ważne jest również edukowanie młodych ludzi na temat sposobów zapobiegania cyberprzemocy, włączając w to raportowanie takich zachowań i udzielanie wsparcia osobom dotkniętym tym problemem.

Kolejnym aspektem są skutki utraty prywatności w świecie online. Wraz z rozwojem technologii i powszechnym korzystaniem z mediów społecznościowych, coraz więcej danych osobistych jest udostępnianych w sieci. Nastolatkowie powinni być świadomi, że niektóre informacje mogą być wykorzystywane w sposób niezamierzony lub szkodliwy. Przykładowo, udostępnienie prywatnych zdjęć, adresu zamieszkania czy informacji o szkole może prowadzić do niebezpiecznych sytuacji, takich jak stalking czy kradzież

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców".

tożsamości. Analiza konkretnych przypadków naruszenia prywatności pozwala uczniom zrozumieć, jakie informacje są wartościowe i jakie mogą być wykorzystane przeciwko nim. Młodzi ludzie powinni być edukowani na temat odpowiednich ustawień prywatności w mediach społecznościowych oraz konsekwencji udostępniania zbyt wielu informacji osobistych.

Analiza negatywnych konsekwencji działań online powinna obejmować również skutki cyberprzestępczości. W sieci istnieje wiele zagrożeń, takich jak phishing, malware czy kradzież danych. Podopieczni powinni być świadomi, że nieodpowiedzialne korzystanie z internetu może prowadzić do utraty pieniędzy, naruszenia bezpieczeństwa finansowego czy dostępu do wrażliwych informacji. Analiza konkretnych przypadków cyberprzestępczości pozwala uczniom zrozumieć, jakie są techniki wykorzystywane przez przestępców i jakie mogą być skutki ich działań. Ważne jest edukowanie uczniów na temat środków ochrony przed cyberprzestępczością, takich jak silne hasła, unikanie podejrzanych linków czy regularne aktualizowanie oprogramowania.

Ważnym aspektem analizy negatywnych konsekwencji działań online jest również mowa nienawiści i hejt. Nastolatkowie powinni być świadomi, że ich słowa mogą mieć poważne skutki dla innych osób i społeczności online. Analiza konkretnych przypadków mowy nienawiści i hejtu pozwala uczniom zobaczyć, jakie są emocjonalne i społeczne skutki takich zachowań. Podopieczni powinni być edukowani na temat konstruktywnego komunikowania się w sieci, szacunku dla innych oraz umiejętności rozpoznawania i reagowania na mowę nienawiści.

Innym aspektem analizy negatywnych konsekwencji działań online jest zarządzanie finansami. W sieci istnieje wiele pułapek finansowych, takich jak fałszywe strony internetowe, oszustwa aukcyjne czy nieuczciwe sklepy online. Podopieczni powinni być świadomi, że podejmowanie transakcji online wiąże się z pewnym ryzykiem i koniecznością zachowania ostrożności. Analiza konkretnych przypadków oszustw finansowych online pozwala uczniom

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

zrozumieć, jakie są techniki stosowane przez przestępców i jakie mogą być skutki nieostrożnego postępowania. Ważne jest edukowanie uczniów na temat bezpiecznych praktyk finansowych w sieci, takich jak sprawdzanie autentyczności stron internetowych, korzystanie z bezpiecznych metod płatności i unikanie podejrzanych ofert.

3.2. Dlaczego warto o tym rozmawiać?

Bezpieczne i odpowiedzialne korzystanie z Internetu ma wiele pozytywnych aspektów, które warto podkreślać. W dzisiejszym cyfrowym świecie, w którym Internet stał się nieodłączną częścią naszego życia, ważne jest, abyśmy umieli korzystać z niego w sposób, który zapewni nam bezpieczeństwo i wykorzystanie jego potencjału w pełni.

Jednym z kluczowych pozytywnych aspektów bezpiecznego korzystania z Internetu jest dostęp do nieograniczonej ilości wiedzy i informacji. Dzięki internetowi możemy poszerzać nasze horyzonty, zgłębiać zainteresowania, rozwijać umiejętności i zdobywać nową wiedzę. Niezależnie od tego, czy poszukujemy informacji na temat konkretnego zagadnienia, czy chcemy uczyć się nowej umiejętności, Internet daje nam możliwość szybkiego dostępu do potrzebnych informacji. To ogromne źródło wiedzy jest szczególnie ważne dla uczniów, którzy mogą skorzystać z Internetu w celu poszerzania swojej edukacji i rozwijania się.

Kolejnym pozytywnym aspektem jest łatwość komunikacji i nawiązywania kontaktów. Internet umożliwia nam utrzymanie kontaktu z rodziną, przyjaciółmi i innymi osobami z różnych części świata. Dzięki platformom społecznościowym, komunikatorom internetowym czy poczcie elektronicznej możemy rozmawiać, dzielić się informacjami, zdjęciami czy filmami w czasie rzeczywistym. To ułatwia nawiązywanie nowych znajomości, zarówno

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

na poziomie lokalnym, jak i międzynarodowym, co sprzyja wymianie kulturowej i poszerzaniu naszych horyzontów.

Internet daje również możliwość rozwoju kreatywności i samorealizacji. Dzięki różnorodnym platformom, takim jak strony internetowe, blogi, media społecznościowe czy kanały wideo, możemy tworzyć własne treści i dzielić się nimi z innymi. To stwarza szanse dla artystów, pisarzy, muzyków, fotografów i innych twórców na prezentowanie swoich talentów i pasji szerokiej publiczności. Warto podkreślić, że Internet daje nam również możliwość odkrywania inspiracji i twórczości innych osób, co może wpływać na nasz rozwój i motywację do działania.

Bezpieczne korzystanie z Internetu ma również znaczenie dla naszego zdrowia psychicznego i emocjonalnego. Dzięki świadomości zagrożeń i umiejętności unikania nieodpowiednich treści czy sytuacji, możemy chronić się przed negatywnymi skutkami, takimi jak cyberprzemoc, nękanie czy uzależnienie od Internetu. Odpowiedzialne korzystanie z Internetu pozwala nam utrzymywać równowagę między czasem spędzanym online a rzeczywistym życiem, co jest istotne dla naszego zdrowia psychicznego.

Innym pozytywnym aspektem jest łatwiejszy dostęp do usług i produktów. Dzięki internetowi możemy dokonywać zakupów online, rezerwować wycieczki, zamawiać jedzenie, korzystać z usług bankowych czy opłacać rachunki. To oszczędza nam czas i energię, a także daje możliwość skorzystania z ofert i promocji niedostępnych w tradycyjnym handlu. Internet otwiera przed nami szerokie możliwości, które ułatwiają i usprawniają nasze codzienne życie.

Warto również podkreślić pozytywne aspekty związane z edukacją i nauką. Internet daje nam dostęp do platform e-learningowych, kursów online, materiałów edukacyjnych i innych narzędzi, które mogą wspomagać proces nauki. Dzięki temu możemy rozwijać nasze umiejętności i zdolności w różnych

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

dziedzinach, niezależnie od miejsca zamieszkania czy dostępności tradycyjnych form kształcenia. Internet stwarza również możliwość zdalnej edukacji, co jest szczególnie ważne w obliczu pandemii i sytuacji, w której tradycyjne formy nauczania są ograniczone.

Oprócz wymienionych wcześniej aspektów, warto podkreślić, że bezpieczne i odpowiedzialne korzystanie z Internetu sprzyja również rozwijaniu umiejętności technologicznych. W dzisiejszym świecie kompetencje cyfrowe są coraz bardziej pożądane i wymagane na rynku pracy. Korzystanie z Internetu w sposób świadomy i bezpieczny daje nam możliwość doskonalenia naszych umiejętności komputerowych, znajomości różnych narzędzi czy programów, co przekłada się na nasze szanse na rynku pracy. Młodzi ludzie, którzy już od najmłodszych lat uczą się odpowiedzialnego korzystania z Internetu, mają większe szanse na rozwój swojej kariery zawodowej w przyszłości.

Kolejnym pozytywnym aspektem jest społeczność online i możliwość budowania relacji z osobami o podobnych zainteresowaniach. Internet oferuje nam różnorodne fora dyskusyjne, grupy tematyczne czy społeczności online, w których możemy spotkać ludzi o wspólnych pasjach i zainteresowaniach. To daje nam szansę na wymianę doświadczeń, zdobywanie wiedzy od innych osób, nawiązywanie nowych znajomości czy nawet tworzenie projektów czy współpracę wirtualną. Społeczność online może być źródłem inspiracji, wsparcia i możliwości rozwoju osobistego i zawodowego.

Ważnym aspektem bezpiecznego korzystania z Internetu jest również możliwość uczestnictwa w demokratycznym procesie i aktywnego wyrażania swoich poglądów. Dzięki internetowi mamy dostęp do różnych platform, na których możemy wyrażać swoje opinie, angażować się w debaty społeczne, podejmować działania na rzecz spraw, które są nam bliskie. Internet daje nam głos i możliwość oddziaływania na rzeczywistość.

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

Iceland Liechtenstein Norway grants

ROZDZIAŁ 4.

Dlaczego warto?

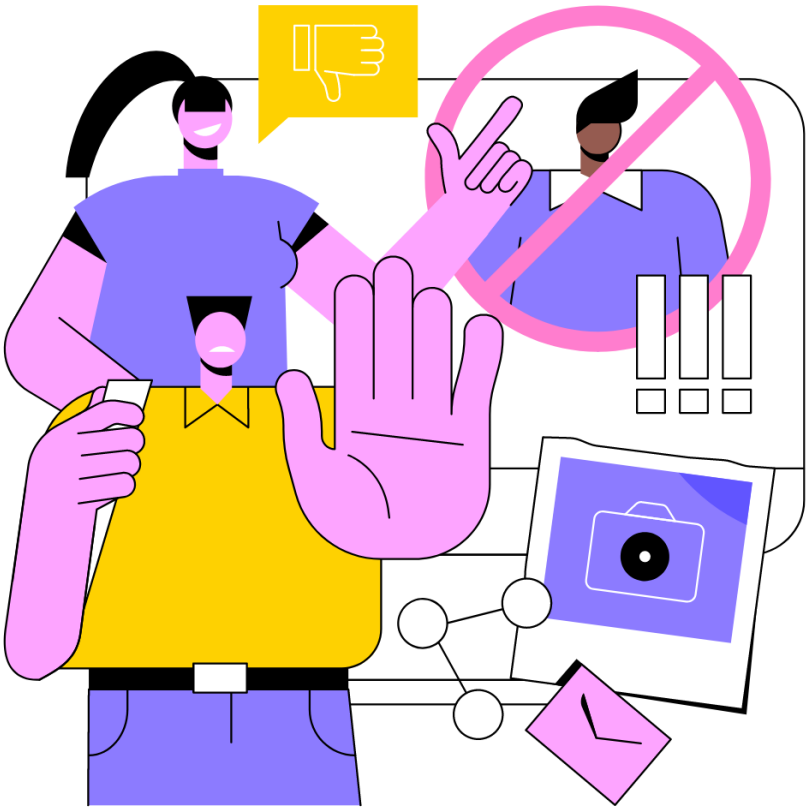

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców".

Młodzi ludzie i nastolatkowie odgrywają kluczową rolę jako aktywni uczestnicy w tworzeniu bezpiecznej cyberprzestrzeni. W dzisiejszych czasach, gdy Internet jest powszechnie dostępny i stanowi integralną część życia codziennego, młodzież ma ogromny wpływ na kształtowanie kultury online. Wyjaśnienie ich roli jako uczestników w tworzeniu bezpiecznej cyberprzestrzeni jest niezwykle istotne dla zapewnienia odpowiedzialnego korzystania z Internetu i minimalizacji zagrożeń.

Po pierwsze, młodzi ludzie mają unikalną perspektywę i wiedzę na temat technologii i nowych narzędzi online. Często są bardziej biegli technologicznie niż starsze pokolenia i posiadają umiejętności, które mogą przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa w sieci. Ich znajomość różnych platform, aplikacji i trendów online pozwala im lepiej rozumieć i reagować na zagrożenia, które mogą pojawić się w cyberprzestrzeni. Dlatego istotne jest, aby młodzi ludzie byli zachęcani do dzielenia się swoją wiedzą i doświadczeniem z innymi, zwłaszcza z osobami starszymi, które mogą mieć mniejszą świadomość cyberryzyka.

Po drugie, młodzi ludzie mają ogromny potencjał do tworzenia pozytywnych treści i inicjatyw online. Mogą aktywnie angażować się w kampanie społeczne, edukacyjne lub charytatywne, wykorzystując siłę Internetu i mediów społecznościowych do promowania wartości, jak tolerancja, szacunek czy solidarność. Młodzi aktywiści online mogą działać jako ambasadorzy bezpiecznego korzystania z Internetu, organizując warsztaty, prezentacje lub kampanie informacyjne dla swoich rówieśników, rodziców i społeczności szkolnej. Ich zaangażowanie i innowacyjność w tworzeniu pozytywnych treści i inicjatyw mogą przyczynić się do budowy pozytywnej atmosfery online i przeciwdziałania negatywnym zjawiskom, takim jak mowa nienawiści czy cyberprzemoc.

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

Po trzecie, młodzi ludzie mogą pełnić rolę wzajemnego wsparcia i edukacji w swoich środowiskach online. Często to właśnie rówieśnicy mają największy wpływ na siebie nawzajem, dlatego promowanie wzajemnej odpowiedzialności i wspieranie się nawzajem w tworzeniu bezpiecznej cyberprzestrzeni jest niezwykle ważne. Mogą to robić poprzez dzielenie się informacjami o bezpiecznym korzystaniu z Internetu, przekazywanie wskazówek dotyczących ochrony prywatności i bezpieczeństwa, a także wspieranie swoich kolegów i koleżanek, którzy mogą być ofiarami cyberprzemocy lub innych zagrożeń online. Młodzi ludzie mogą również działać jako świadkowie, którzy donoszą o negatywnych zachowaniach i nieprawidłowościach, pomagając w tworzeniu świadomości i eliminowaniu toksycznych zachowań w sieci.

Ważne jest, aby młodzi ludzie mieli możliwość rozwijania umiejętności cyfrowych i edukacji z zakresu bezpieczeństwa online. Szkoły, rodzice i instytucje społeczne powinny wspierać ich w tym procesie, dostarczając odpowiedniego programu nauczania, narzędzi edukacyjnych i materiałów informacyjnych. Ważne jest również, aby zachęcać młodych ludzi do świadomego i odpowiedzialnego korzystania z Internetu poprzez promowanie zasad cyfrowego obywatelstwa, takich jak poszanowanie prywatności, szacunek dla innych, umiejętność rozpoznawania niebezpiecznych sytuacji online oraz krytyczne myślenie wobec informacji i treści, z którymi się spotykają.

Oprócz wyżej wymienionych aspektów, młodzi ludzie mogą pełnić istotną rolę jako kreatorzy zmian i nowych inicjatyw w obszarze bezpieczeństwa cyberprzestrzeni. Dzięki swojej kreatywności i innowacyjności mogą tworzyć nowe rozwiązania, aplikacje czy narzędzia, które pomagają w zwiększaniu bezpieczeństwa online. Mogą angażować się w programowanie, projektowanie interfejsów czy tworzenie kampanii informacyjnych, które mają na celu

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

edukowanie innych użytkowników o zagrożeniach i sposobach ich minimalizacji. Przykłady takich inicjatyw to np. aplikacje do zgłaszania przypadków cyberprzemocy, platformy do edukacji w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu czy narzędzia do ochrony prywatności online.

Młodzi ludzie mają również możliwość wykorzystywania swojego głosu i wpływu na decyzje podejmowane na poziomie politycznym i społecznym dotyczące cyberbezpieczeństwa. Mogą uczestniczyć w dyskusjach, debatach czy konsultacjach publicznych dotyczących regulacji i polityk związanych z Internetem. Mogą angażować się w organizacje pozarządowe, rady doradcze czy grupy eksperckie, które zajmują się tematyką bezpieczeństwa cyberprzestrzeni. Poprzez swoje zaangażowanie, młodzi ludzie mogą wpływać na kształtowanie przepisów, programów edukacyjnych czy działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa online.

Dodatkowo, młodzi ludzie mają również możliwość tworzenia pozytywnych relacji i sieci wsparcia w cyberprzestrzeni. Mogą budować społeczności online, które promują wzajemne wsparcie, empatię i szacunek. Mogą tworzyć grupy zainteresowań, fora dyskusyjne czy blogi, które służą wymianie wiedzy, doświadczeń i inspiracji. Ważne jest, aby młodzi ludzie mieli świadomość, że mogą tworzyć pozytywne przestrzenie online, w których panuje szacunek, tolerancja i dobra atmosfera. Mogą być wzorcami dla innych, inspirując do konstruktywnego uczestnictwa w cyberprzestrzeni.

Ponadto, młodzi ludzie mogą pełnić rolę tzw. "cyberambasadorów" w swoim środowisku szkolnym i społecznościowym. Mogą działać jako liderzy, organizując warsztaty, szkolenia czy prelekcje na temat bezpieczeństwa online. Mogą być mentorami dla młodszych uczniów, udzielając im wskazówek i porad dotyczących korzystania z Internetu. Poprzez swoją aktywność i zaangażowanie, młodzi ludzie mogą przyczynić się do podniesienia

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.

świadomości i kompetencji cyfrowych w swoim otoczeniu, przyczyniając się tym samym do tworzenia bezpiecznej cyberprzestrzeni.

Wreszcie, młodzi ludzie mogą odgrywać istotną rolę w rozwoju odpowiedzialnego korzystania z nowych technologii. Mogą promować wartości takie jak etyka online, odpowiedzialność za własne działania oraz szacunek dla innych w sieci. Mogą uczestniczyć w kampaniach społecznych, akcjach informacyjnych czy wydarzeniach edukacyjnych, które mają na celu edukację w zakresie bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z Internetu. Poprzez swoje zaangażowanie i działania, młodzi ludzie mogą wpływać na kulturę online i tworzyć pozytywne normy zachowań w cyberprzestrzeni.

Innymi słowy, młodzi ludzie i nastolatkowie mają ogromny wpływ na tworzenie bezpiecznej cyberprzestrzeni. Ich wiedza, umiejętności technologiczne, zaangażowanie społeczne i wzajemne wsparcie są kluczowe dla minimalizowania zagrożeń i promowania pozytywnego korzystania z Internetu. Dlatego ważne jest, abyśmy jako społeczność i edukatorzy zdawali sobie sprawę z roli, jaką młodzi ludzie odgrywają, i abyśmy wspierali ich w rozwijaniu umiejętności cyfrowych, edukacji z zakresu bezpieczeństwa online oraz tworzeniu pozytywnych inicjatyw i treści w sieci. Tylko poprzez wspólne działanie i świadome uczestnictwo możemy stworzyć bezpieczną i przyjazną cyberprzestrzeń dla wszystkich.

Publikacja została opracowana przez Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych CASE w ramach projektu „FOSTER – Jak sobie radzić w życiu codziennym, mądrze wykorzystując cyfrowe technologie? Zestaw narzędzi edukacyjnych dla wychowanków domów dziecka i ich wychowawców”.